

SXEDIO.65E

25.11.1926: ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΤΟΝ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΜΕ ΤΙΣ ΕΝΩΜΕΝΕΣ ΨΗΦΟΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ

Η απόφαση της τοπικής Κυβέρνησης να διατηρήσει το ποσό των **92.000** λιρών στον προϋπολογισμό του **1927** οδήγησε τους βουλευτές, Έλληνες και Τούρκους να επικρίνουν έντονα την ενέργειά της και όταν ο προϋπολογισμός τέθηκε σε ψηφοφορία εξέπληξαν τον Κυβερνήτη.

Δεκατρείς βουλευτές τάχθηκαν κατά του Προϋπολογισμού και εννέα-μόνο τα επίσημα μέλη-υπέρ.

Τα πρακτικά της συνεδρίας έχουν ως εξής:

ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ
ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗΣ

24 Νοεμβρίου **1926** (ώρα **2.30** μ.μ.
(Προεδρία Προσ. Κυβερνήτου)

Εξακολουθεί και την μεταμεσημβριαν η συζήτησις επί του προϋπολογισμού, τον λόγον δε λαμβάνει πρώτος ο έντ. βουλευτής κ. Στέλιος Παυλίδης και μετ' αυτόν τα άλλα αιρετά μέλη.

ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Το υπό συζήτησιν νομοσχέδιον είναι το ετησίως παρουσιαζόμενον νομοθετικόν μέτρον διά του οποίου λαμβάνεται πρόνοια διά την λειτουργίαν της Κυβερνητικής μηχανής και διά τα διάφορα έργα τα οποία προτίθεται να επιτελέση η Κυβέρνησις. Είναι νομοσχέδιον υψίστης σημασίας όχι μόνον διότι αποτελεί το κάτοπτρον της κυβερνητικής πολιτικής, αλλά και διότι διά τούτου καλούμεθα να διαθέσωμεν τα ποσά τα οποία εισπράττονται από την φορολογίαν του λαού, τον οποίον αντιπροσωπεύομεν.

Εν εκπληκτικόν χαρακτηριστικόν του προϋπολογισμού, δυστυχώς χαρακτηριστικόν το οποίον ανέκαθεν διέκρινε τούτον- είναι ότι μας παρουσιάζεται προς επιψήφισιν ποσόν λιρ. **510, 866** ενώ είναι γνωστόν ότι το ποσόν της δαπάνης

ανέρχεται εις λίρας **702,376** και ούτω αφήνεται ποσόν λιρών **191,510**, το οποίον δυνάμει διατάγματος διαφεύγει τον έλεγχον του Νομοθετικού Συμβουλίου της Κύπρου.

Από του παρελθόντος έτους εξέφρασα τον κατά τοιούτον τρόπον καταρτισμόν του προϋπολογισμού, ατυχώς όμως και εφέτος ούτος παρουσιάζεται υπό την αυτήν μορφήν.

Ειδικώς διαμαρτύρομαι διά την αναγραφήν του ποσού το οποίον περιγράφεται ως "μερίδιον της Κύπρου εις το Οθωμανικόν χρέος".

Το κονδύλιον τούτο έπρεπε προ πολλού να έχη διαγραφή αν όχι χάριν του πτωχού κυπριακού λαού, χάριν τουλάχιστον του γοήτρου της βρετανικής δικαιοσύνης.

Επί του ζητήματος τούτου έχουσι λεχθή πολλά και εντός και εκτός του Συμβουλίου και δεν σκέπτομαι να σας απασχολήσω περισσότερο.

Το έντ. μέλος Λευκάρων κατά την παρελθούσαν συνεδρίασιν εξέθεσε το ζήτημα με εμβρίθειαν και πειστικότητα, είχον δε και εγώ την τιμήν να υποβάλω προς τον πρώην Κυβερνήτη σημειώσεις μου εκ των οποίων κατεδεικνύετο η αναγραφή του ποσού τούτου είναι όχι μόνον άδικος αλλά και παράνομος, ως αντικειμένη εις την συνθήκην της Λωζάνης.

Απειλούμεν το μοναδικόν φαινόμενον αποικίας ήτις πληρώνει τοιαύτην ετησίαν συνδρομήν εις το αγγλικόν θησαυροφυλάκιο. Και μόνον διά τον λόγον της αναγραφής του κονδυλίου των λιρών **92.800** λιρών θα κατεψήφιζον τον προϋπολογισμόν παρουσιάζει εν τούτοις ούτος και τούτο το εξαιρετικόν.

Καλούμεθα να επιδοκιμάσωμεν δαπάνην λιρών **703,376** εν πλήρει γνώσει ότι η κατά το προσεχές έτος εκτίμησις των εσόδων μας, δεν υπερβαίνει τας λίρας **647,700**.

Καλούμεθα δηλαδή να επιδοκιμάσωμεν δαπάνην υπερβαίνουσαν τα έσοδα κατά λίρας **54,676** εν πλήρει γνώσει ότι τούτο δεν θα γίνει από τυχόν υπάρχοντα περισεύματα, αλλά διά της επιβολής νέας φορολογίας επί του μέχρισ ασφυξίας ήδη φορολογουμένου λαού και

εις εποχήν που η οικονομική του κατάσταση καθίσταται δυσχερεστέρα από ημέρας εις ημέραν και η υπέρβασις αύτη δεν παρουσιάζεται διότι η Κυβέρνησις δεν εισηγείται κανένα μέτρον εξαιρετικής ανάγκης ή εξαιρετικής χρησιμότητος με προϋπολογισμόν εσόδων ηλαττωμένον κατά λίρας **26,566** εν συγκρίσει με το **1926** παρουσιάζομεν αύξησιν εξόδων φιανομενικώς μεν κατά λ. **53,300** διότι πέρυσι διετέθησαν λ. **60,000** διά οδοποιίαν και λ. εφέτος μόνον το ήμισυ του ποσού τούτου διατίθεται.

Η Κυβέρνησις προσποιείται ότι υποστηρίζει πολιτικήν οικονομίων, ότι ευνοείται σύμπτυξιν θέσεων, πέρυσι δε είχομεν την διαβεβαίωσιν ότι εις τας εκάστοτε κενουμένας θέσεις θα διωρίζοντο υπάλληλοι με την κατωτάτην κλίμακα μισθού. Εχομεν εν τούτοις τον διορισμόν του πρώτου βοηθού του αρχιγραμματέως με μισθόν λ. **750** ενώ η κατά την υπόσχεσιν σας κλίμαξ είναι μόνον λ.**6,000**. Δημιουργούνται θέσεις βοηθών των ήδη ταχύτατα μισθοδοτουμένων, και πλείστων αμφιβόλου χρησιμότητος, διευθυντών τμημάτων, προστίθεται προσωπικόν άγγλων υπαλλήλων εις τα τμήματα του Δασονομείου και Δημοσίων Εργων, τμήματα τα οποία διεκρίθησαν και διακρίνονται διά την σπατάλην των. Κενούται η θέση του βοηθού του Αρχιαστυνόμου και παρά τας πανταχόθεν παρατηρήσεις επιμένετε να πληρωθή η θέση αύτη.

Δεν γνωρίζω, Εξοχώτατε, αν η Κυβέρνησις ονομάζει την πολιτικήν ταύτην πολιτικήν οικονομικών ή πολιτικήν συμπτύξεως θέσεων, νομίζω όμως ότι δικαιούμαι να φθάσω εις το συμπέρασμα, μέχρις ότου ίδω δι' έργων υποστηριζόμενα τα λεγόμενα, ότι αι περί οικονομίων επαγγελίαι είναι λέξεις κεναί και επαγγελίαι τας οποίας η Κυβέρνησις σκέπτεται ίσως να εφαρμόση μόνον δεξιά τους ιθαγενείς υπαλλήλους, πράγμα το οποίον δεν θα ανεχθή το Συμβούλιον.

Οφείλομεν να δείξωμεν τη αποδοκιμασίαν μας διά την πολιτικήν ταύτην επί ζητήματος κοινού συμφέροντος τόσοσν διά τα ελληνικά όσοσν και διά τα

οθωμανικά μέλη, ελπίζω δε ότι εν επιγνώσει της αποστολής μας θα καταψηφίσωμεν ομοφώνως το νομοσχέδιον εις πρώτην ανάγνωσιν.

ΡΩΣΣΙΔΗΣ: Ομιλεί διά μακρών δηλών ότι και ούτος θα καταψηφίση τον προϋπολογισμόν εις πρώτην ανάγνωσιν, προσθέτει δε ότι δεν είναι κατ' αρχήν εναντίον της φορολογίας, φορολογίας όμως διά της οποίας να ενισχύωνται οι παραγωγικοί πόροι της νήσου και ουχί πολυτελούς και αγόνου διοικήσεως.

ΚΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ: Θα ενστώ και εγώ εις την πρώτην ανάγνωσιν και θα καταψηφίσω και ολόκληρον τον προϋπολογισμόν διά δύο λόγους:

1ον. Διά τη αναγραφήν εις τον προϋπολογισμόν του ποσού των **92,800** λιρών, ως δήθεν μερίδιον της Κύπρου εις το οθωμανικόν χρέος και,

2ον Διότι είμαι πεπεισμένος ότι αι πρόσοδοι της νήσου δεν δεν διατίθενται καταλλήλως.

Αι **92,800** λ. εισπράττονται άδικα, αυθαίρετα και παράνομα. Μολονότι το Συμβούλιον ομοφώνως απεφάσισε πέρυσι την κατάργησιν του κονδυλίου τούτου, εν τούτοις παραδόξως ανεγράφησαν εις τον νέον προϋπολογισμόν.

Αυτό αποτελεί παράβασιν των αρχών της δικαιοσύνης. Θα θεωρήσω αίσχος δι'ο εμέ να ψηφίσω προϋπολογισμόν εν τω οποίω αναγράφεται το κονδύλιον τούτο.

Όταν πέρυσι ενέστημεν εις την ψήφισιν του προϋπολογισμού, μας εδόθη ρητή υπόσχεσις εκ μέρους του πρώην Αρμοστού ότι θα συμπτυχθώσι διάφοροι θέσεις και θα ελαττωθώσι μισθοί των νεοδιορισθέντων υπαλλήλων.

Και όμως η Κυβέρνησις δεν εσεβάσθη την επίσημον ταύτην δήλωσιν της, καθόσον δημιουργούνται θέσεις υπαλλήλων, ασκόπου χρησιμότητος,

Νομίζω ότι είναι τελείως άδικον τόρα ότε διατρέχομεν κρισιμωτάτην περίοδον, να διατίθεται έστω και μία λίρα ασκόπως.

Είναι άδικον να πληρώνωνται **750** λίραι εις

Αγγλον υπάλληλον όστις τόρα ίσως θα ευρίσκειται άνευ εργσίας, διότι κατηργήθη η θέσις του εις άλλην Αποικίαν.

Βλέπω εις τον προϋπολογισμόν **36,000** λίρας διά το Δασονομείον, του οποίου την πολιτικήν ολόκληρον το Συμβούλιον κατακρίνει.

Ο δρ Αννουίν όχι μόνον βαρύνει τον προϋπολογισμόν με χιλιάδας λιρών, αλλά ζημιώνει τον τόπον και τον κτηνοτροφικόν πληθυσμόν εκατοντάδας χιλιάδων λιρών.

Εις άλλα μέρη τα δάση είναι πηγή πλούτου εν Κύπρω όμως παρ' όλην την επιστημονικήν ικανότητα του δρος υφιστάμεθα ετησίαν ζημίαν **20,0000** λιρών. Διά το γεωργικόν τμήμα σπαταλάται ποσόν **19,716** λ. και τούτο διότι δεν υπάρχει επαρκής διεύθυνσις καταλήγων διαμαρτύρομαι εντόνως διά την αναγραφήν των **92,800** λ. και διά την σπαστάλην των χρημάτων της νήσου.

ΕΜΦΙΕΤΖΗΣ: Δεν αναμένετε βεβαίως κύπριος να ψηφίση τον προϋπολογισμόν με τον τρόπον που παρουσιάζεται. διά της συντάξεως του προϋπολογισμού μία Κυβέρνησις δεικνύει την ικανότητα της να διαθέση δεόντως τα έσοδα ενός τόπου. Ποίον ενδιαφέρον δεικνύει η Κυπριακή Κυβέρνησις;

Είναι φανερόν ότι πρόκειται περί κυβερνήσεως μη λογοδοτούσης προς τον λαόν και περί κυβερνήσεως επιβεβλημένης.

Αλλά και υπό τας συνθήκας ταύτας θα ώφειλε να δεικνύη μεγαλύτερον ενδιαφέρον διά τον τόπον, διά τον οποίον εκλήθη να διοικήση.

Εισπράτετε διά της βίας **700,000** λ, και τας διαθέτετε όχι προς το συμφέρον του τόπου, αλλά όπως οι ανεύθυνοι και ελεύθεροι τμηματάρχαι απεφάσισαν. Μας βαρύνει ακόμη ο φόρος της υποτελείας, ενώ διά της απαλείψεως του θα ηδυνάμεθα να καλύψωμεν το έλλειμμα. Δεν επιτρέπεται εις κύπριον υπεύθυνον απέναντι του λαού να ψηφίση προϋπολογισμόν, διά την κάλυψιν του οποίου η Κυβέρνησις θέλει να επιβάλεη

νέας φορολογίας.

ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Ενίσταται εις την πρώην ανάγνωσιν και διαμαρτύρεται διότι οι αντιπρόσωποι του τόπου δεν συμμετέχουσιν εις την προπαρασκευήν του προϋπολογισμού. Η αναγραφή δε των **92,800** λ. είναι διαγωγή κακής μητρυϊάς προς ατυχή τέκνα ξένης μητρός. Κατακρίνει ακολούθως το Δασονομείον και το τμήμα των Δημοσίων Εργων και κυρίως διά τη αδιαφορίαν του διά την επαρχίαν Πάφου.

ΜΟΥΝΗΡ: Δεν συμφωνώ με όλα τα σημεία τα οποία έθιξαν τα έντιμα μέλη, προς το παρόν όμως δεν θα εξηγήσω τους λόγους της διαφωνίας μου. Συμφωνώ εν τούτοις πλήρως με τας παρατηρήσεις αι οποίαι έγιναν επί του κονδυλίου των **92,800** λ. αν το κονδύλιον τούτο παρουσιάζετο κεχωρισμένως θα εκηρυττόμην ειδικώς εναντίον τούτου και θα εψήφιζον τον άλλον προϋπολογισμόν. Εφόσον όμως τούτο είναι αδύνατον, θα ψηφίσω εναντίον της πρώτης αναγνώσεως του Νομοσχεδίου.

ΕΓΓΙΟΥΠ: Ομιλεί διά μακρών επί της οικονομικής καταστάσεως του τόπου, την οποίαν αποδίδει τόσον εις την πολιτικήν της Κυβερνήσεως όσον και εις την στάσιν των εμπόρων και των τοκιστών. Ως προς τον φόρον της υποτελείας λέγει ότι είναι βαθυτάτη πληγή, ήτις απησχόλησε το Συμβούλιον επί πολλά έτη. Υπήρχαν δύο λόγοι οι οποίοι ημπόδιζον την λύσιν του.

1ον. Πολιτικός λόγος διαρκέσας μέχρι του Αυγούστου **1924**.

2ον. Η στάσις των επισήμων μελών, ήτις εν τούτοις ευτυχώς ήλλαξεν ως ήλλαξεν επίσης και ολόκληρος η πολιτική της Κυβερνήσεως επί του σημείου τούτου.

Η ύπαρξις του κονδυλίου τούτου εν τω προϋπολογισμώ με αναγκάζει να ψηφίσω εναντίον του εις πρώτην ανάγνωσιν και ούτω νομίζω ότι εκτελώ το καθήκον μου.

ΜΑΧΜΟΥΤ: Μη ανεχόμενοι το βάρος του ποσού των **92,800** λ. αναγκαζόμεθα να εγείρωμεν ομόφωνον επανάστασιν κατά του κονδυλίου τούτου, αν διετίθετο

το ποσόν τούτο προς ίδρυσιν γεωργικής τραπέζης από ετών, η Κύπρος θα ήτο ευδαίμων όσον ουδεμία άλλη χώρα. Πρέπει να συνεργασθώμεν όλοι διά να εξαλείψωμεν το ποσόν τούτο εκ του προϋπολογισμού και κρατήσωμεν τούτο διά τον τόπον.

Επιτίθεται ακολούθως κατά του Δασονομείου και καταλήγει δηλών ότι θα καταψηφίση τον προϋπολογισμόν.

ΑΠΟΙΚΙΑΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΥΣ: Σχετικώς με τας παρατηρήσεις των εντίμων αιρετών μελών διά τον καταρτισμόν του προϋπολογισμού, θέλω να τονίσω το γεγονός ότι η Κυβέρνησις διά πρώτην φοράν εφέτος συνεβουλεύθη τα μέλη εν τω αντιθαλάμω πριν σταλή ο προϋπολογισμός εις το Υπουργείον. Λόγω της στάσεως των μελών διά τας **92,000** λ. και της αποφάσεως των να καταψηφίσουν τον προϋπολογισμόν, εφόσον περιείχε το ποσόν τούτο επιφυλάττω την απάντησιν μου εις τας διαφόρους επικρίσεις των δι' άλλην φοράν. Προσθέτω μόνον τώρα ότι η Κυβέρνησις προσεπάθησε να μεταχειριστή τα περιορισμένα μέσα, τα οποία διέθετε με τον όσον το δυνατόν καλύτερον τρόπον.

Το Νομοσχέδιον ακολούθως τίθεται εις ψηφοφορίαν και ψηφίζουν κατ' αυτού πάντα τα παρόντα ελληνικά και οθωμανικά μέλη και επομένως απορρίπτεται εις πρώτην ανάγνωσιν διά ψήφων **13** έναντι **9**.

ΚΥΕΒΡΝΗΤΗΣ: Θα χρειασθώ ολίγον καιρόν να εξετάσω την κατάστασιν ως δημιουργείται διά της ψήφου των εντίμων μελών επί του ζητήματος τούτου και υποθέτω ότι ταύτα αντιλαμβάνονται πλήρως πόσον σοβαρά είναι η θέσις η οποία εδημιουργήθη, θα τηλεγραφήσω εις τον υπουργόν των Αποικιών και μέχρι της αύριον θα είμαι εις θέσιν να αποφασίσω αν θα προχωρήσω με άλλην νομοθετικήν εργασίαν.

Αναβάλλω το Συμβούλιον δι' αύριον ώραν **10** π.μ.

Το Συμβούλιο συνήλθε την επομένη και στη συνεδρία μίλησε για πολύ λίγο ο Κυβερνήτης ο οποίος ανακοίνωσε ότι επικοινωνήσε με τον υπουργό Αποικιών και αναμένει οδηγίες.

Ενόψη της απάντησης του οι συνεδρίες του Συμβουλίου αναβλήθηκαν επ' αόριστο.

Τα πρακτικά της συνεδρίας έχουν ως εξής:

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΠΕΜΤΗΣ

25 Νοεμβρίου 1926 (ώρα 10 π.μ.)

Απόντες ο Μητροπολίτης Κιτίου και οι κ.κ. Λ. Πιερίδης και Γ. Χατζηπαύλου

ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ: Θέλω να πληροφορήσω το Συμβούλιον ότι ετηλεγράφησα εν εκτάσει προς τον Υπουργόν των Αποικιών τα της καταψηφίσεως του προϋπολογισμού χθες και μέχρις ότου ληφθώσιν οδηγίες η Κυβέρνησις δεν προτίθεται να εισαγάγη νέα νομοθετικά μέτρα.

Επιθυμώ να πληροφορήσω τα έντιμα μέλη ότι εν σχέσει προς το Δασονομείον διά το οποίον εγένοντο πολλάί παραστάσεις και παράπονα, απεφάσισα να διορίσω επιτροpeίαν προς εξέτασιν, ούτως ώστε αν αποδειχθή ότι υπάρχουσιν ελλείψεις να τας διορθώσωμεν.

Ζήτημα ευρυτέρας σημασίας είναι το της φορολογίας. Δεν θα ήτο βλαβερόν αν το παρόν σύστημα εξητάζετο υπό επιτροπής διά να ευρεθή αν εις τη παρούσαν του κατάστασιν είναι το καταλληλότερον διά τον λαόν. (...) Προτίθεμαι να διορίσω ισχυράν επιτροpeίαν προς εξέτασιν του ζητήματος τούτου.

Το Συμβούλιον είτα αναβάλλεται επ' αόριστον.